

ՄՈՒՐԱՏ-ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՁԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Այս տարուան ամսվերջի հանգչեալ Մ. Ռ. Վարժարանի վարչութիւնը նուիրած էր դպրոցին ուսուցիչներէն միոյն՝ Ալբե. լիանոս Բոնծիլագուայի, տոնելու համար անոր ուսուցչութեան երեսնհինգամեակը։ Ամբողջ երեսուն հինգ տարիներ անխոնջ և անձնուէր ձօնուած դաստիարակելու և հրահանգելու պատանիներու խումբեր՝ եւրաժշտական քաղցր դաշնակութիւններէն սրտի և հոգւոյ ազնուութեան բարձրացնելով, բաւական պատճառ էին գնահատելու այդ գործունէութիւնը և հանդիսապէս առնելու։ Եւ լուրջ հագիւ տարածուած՝ ըլլայ քաղցր ծանօթ շրջանակներուն մէջ, ըլլայ Ուսուցչին նախկին աշակերտներու մէջ՝ ցրուած զանազան երկիրներ, համակրանքի և հաւանութեան արձագանգ գտաւ։ Այս պատճառաւ յուլիս 10ի կիրակի իրիկուան ղէմ հրաւիրեալներուն հոծ բազմութիւն մը հաւաքուած էր Վարժարանին ընդարձակ և նկարէն դահլիճին մէջ։ Ներկայացուցիչներ նահանգապետին, քաղաքապետին և ծովակալին կողմէ, ֆրանսական և ռուսական դեսպանները, թերթերու խմբագիրներ, ուսուցիչներ, ծանօթ և բաւելեամ անձնաւորութիւններ եկած էին յարգելու Մեծ. Յորելարը։ Նոյնպէս Վարժարանի նախկին սաներէն պատգամաւորներ փութացած էին մեծարել իրենց ուսուցիչը, ոմանք ալ հեռագիրներով մասնակցելով հանդիսին։ Քաղաքիս Միր. Պատրիարքն ալ հեռագրով հաճած էր անհաղորդ չմնալ առնին և օրհնել Յո. բեւարն ու վարժարանին աշակերտութիւնը։

Հանգչելի երաժշտական մասն ամբողջապէս կազմուած էր երաժշտագէտ Յո. բեւարին կտորներով. ինչպէս նուազածու արուեստագէտներու բազմութիւն ալ իր իսկ ձեռասուն նախկին աշակերտներով,

նուագախումբին վարիչն ինքնին Յո. բեւարն էր որ իր երկնալուծ իսկ ուրախութեան և յարգանքի խանդավառ ցոյցերու առարկայ եղաւ։ Նոյնպէս նուագուած կտորները շատ հաճելի անցան, ծափահարուեցան ու մին ալ կրկնուեցաւ։ Զառախօսներ բազմաթիւ եղան։ Ամենէն առաջ բեմ ելաւ Վարժարանին բնաբանութեան ուսուցիչը Գերպ. Յ. Սգարբա ընտանի, սրամիտ և հաճելի դարձուածներով դրուատելու Յորելարին հոգեկան յատկութիւնները, ազնիւ ու վեհ հոգին, սրտի բարութիւնը, անձնաւորութիւնը և մտքի այն թափանցելութիւնը՝ որով կրցաւ ըմբռնել իր աշակերտաց հոգին, զգալ անոնց սրտի թրթռացումները, ապրիլ անոնց կեանքը։ «Իր երաժշտական էջերով, ըսաւ ատենախօսը, ըմբռնեց Հայաստանի ոգին և թափանցեց անոր բարախումբներուն մէջ։ Հայկական քայլերգը, զոր հոս իրմէ կ'ուսանին պատանիները, և որ խորհրդանշին է հայրենիքին ինչպէս է դրօշը, և իրենց սրտին մէջ կր բոցավառէ իրենց նախնեաց հոգին. սէրը, այն քայլերգը պիտի տանին իրենց ամենահեռուոր երկրներ՝ ուր կեանքի յարափոփոխ շրջանը զիրենց պիտի առաջնորդէ. և զիրար ողջունած միջոց ըլլայ համաշխարհի մայրաքաղաքներու մէջ և կամ իրենց սրբազան լեռներու հովանիին ներքեւ, պիտի զգան թէ հոն՝ իրենց մօտիկ հոգեպէս կ'ապրի իր ղէմքն ալ, ղէմքն իտալացիի մը՝ որ կրցաւ թափանցել աւնոնց հոգւոյն մէջ »։

Խօսեցան նաև Ուսուցչ. Տոքթ. Արսլան, Ուսց. Տէ Լուգա վարժարանիս իտալերէն լեզուի ու գրականութեան ուսուցիչը, Տոքթ. Մ. Խանպէկեան, Տ. Կ. Գասպարեան Միւլանի Հայ Ուսանողաց Միութեան կողմէ, և վարժարանին պատանիներէն մին՝ աշաւ.

կերտութեան կողմէ: Յորելեարին նուիրուեցաւ իր իւզաներկ զիմանկալը՝ աշխատութիւն Տ. Յ. Աճէմեանի նախկին Աշկ. Մ. Ռ. վարժարանի և այժմ յաճախող քաղցրաւ Արուեստից վարժարանը: Նոյնպէս և նրբօրէն զըչագրուած և մաշրանկարուած աշխատութիւն մը՝ Հ. Գ. Ոսկեանի:

Հուսկ վարժարանին Տեսուչ Վ. Հ. Թաղէտս Վ. Թովմանան շնորհակալութեան ուղերձով մը առ Երաժշտագէտ Յորելեարն իր երեսներէն զամենայ ուսուցչական գործունէութեան համար վարժարանին մէջ, նուիրեց ոսկի մետալ մը մէկ կողմը փորագրուած վարժարանին զինանշանը, իսկ միւս կողմը լատիներէն լեզուով ձօնը առ Արեւիկանոս Բոնձիլագուա:

Ա. Բոնձիլագուա, ծանօթ վենետիկեան շրջանակին իր երաժշտական գործերով, որոնցմէ ոմանք ժողովրդականացած են արդէն, կրնայ ըստիլ թէ աւելի անժողաց պիտի մնայ մեր մէջ, որովհետեւ իր երգերէն շատեր և ամենայաջողներն գուցէ, իրենց նիւթ ունին հայ կեանքը: Իր հայ աշակերտներու հետ շփման մէջ զգացած է և ազդուած այն տարուեր կեանքէն՝ որով տարուեր է մեր ազգը և իր քնարին թիւերն ալ նոյնպէս ողբերգած: Թողունք մանր կտորներն ու քայլերգները զոր շարադրած է վարժարանին աշակերտութեան համար և յիշենք միւսներէն *Dolori sacrum per l'Armenia. I vesperi armeni* յուզող և շատ հզօր երաժշտութիւն մը. *Padre Alishan* պատարուն և շքեղ կտոր մը, *Sulle rive di Arax* մեղամազձ և մեղմ նուագածուութիւն մը:

Այս բոլորը արդիւնք են հայ արդի կենսերին, այս պատճառաւ տառապանքներու արձագանգն են եղած: Եւ ճառախօսներէն մին իր վերջաբանին մէջ կը մաղթէր պատկանելի Երաժշտագէտին որ փութով կարենար երգել նաև յաղթական Հայաստանի մը փառքը: Այս բարեմաղթութիւնը կ'ուղղենք Յարգելի Յորելեարին նաև այս էջերէն: ԽՏԲ.

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՍԿԱՔԱՂ

Քուէ Է Դեբեդու-Եփանի Գլխաւոր Աւագներն

Ա. — Ղուկ. Ա. 25.

«Չի՛նէ գործ գործեաց ընդ իս Տէր յաւուրս՝ յորս հայեցաւ բառնալ զնախաւորն իմ ի մարդկանէ» համարին ընդգրծեալ բացատրութիւնը առաջին իսկ ակնարկով խօսքին իմաստը կը մթնցնէ. և ստուգել քնազրին մէջ բոլորովին տարբեր է համապատասխան տեղը. ծէ οὐτω μοι πεποιθηεν ο κήρυος են—Չի այսպէս արար ընդ իս Տէր, ինչպէս լատին և այլ թարգմանութիւններ ալ ունին յայտնապէս. *quia sic fecit mihi Dominus* = *C'est ainsi que...* են:

Եւ յիւրաքի ի՛նչ իմաստ ունի ըսել «Ի՛նչ ըրաւ ինձի Աստուած որ մարգոց առջև նախատինքէ մը փրկէ»: Մինչդեռ լաւ կը հասկցուի եթէ ըսենք. «Այս բանն ըրաւ ինձի Աստուած որպէս զի նախատինքէ մը փրկէ զիս»:

Հաւանօրէն մեր թարգմանութեան մէջ ծէ Ե Եփ հետ շփոթուած է:

Բ. — Ղուկ. Ա. 28.

«Ուրախ լիբ, բերկրեալ, Տէր ընդ քեզ»ը չի համաձայնիր յոյն քնազրին և այլ թարգմանութեանց: Բնագիրը՝ *χαίρε κεχαριστομένη* (χαριτόω արմատէն և ոչ *χαίρω*) կը նշանակէ՝ Ուրախ լիբ կամ Ողջ լիբ շնորհալից (ի շնորհօք), ինչպէս ունի Վուկաթա՝ *Ave, gratia plena*, նոյնպէս Ասորի, Ղպտի են: Մեր թարգմանիչներն անշուշտ երկու տարբեր բայերը *χαίρε* և *κεχαριστομένη* նոյն արմատէն համարած են, այսինքն *χαίρω*է որ ուրախանամ, խրախանամ կը նշանակէ, մինչ *κεχαριστομένη* կը ծագի *χαριτόω* էն, որուն արմատն է *χαρίζω* = շնորհք, ուստի հոս շնորհօք լի:

Միւս կողմանէ ուրախ լիբ և բերկրեալ իբրև նոյնանշան արդէն մեր թարգմանութեան սխալը կը ցուցնեն: